

Landskap: SKÅNE Upptecknat av: William Richter
 Härad: Albo Adress:
 Socken: Fågeltofta Berättat av: Johan Jönsson
 Uppteckningsår: 1928 Född år 1850 i

Uppteckningen rör

Brydegille
 "Köppaslädar"
 Midsommarstängen
 Bäckhästen
 "Älva"
 "Svartkonstbok"
 Åsumspägen
 Jätten Finn
 Gissa nötter
 Slättebergabacken

Maran
Varulvan

1
 2
 3
 5
 6
 7
 7
 8
 9
 11
 4
 4
 7

11 sid.

Acc.nr.
Johan Jönsson
Fågeltofta sn.
Albo hd. SKÅNE.
f. d. 6/8 1850

1928

Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

Då vi skulle "bryda", körde vi efter hören på "träbultavagnar" (bolstervagnar) med "kass". Ekrar, mav, löten, ja, hela vagnen var av trä.

Då vi brutit hade vi om kvällen "brydegille" med spelmän och dans. Det var polka, mazurka, "svingedansen" (hambo), vals och ringdanser.

Vi trakterades med lutfisk, risgröt eller bovetegröt, klenor och systerkakor, som bakades på stora kopparjärn med en plåt över.

På större gillan skulle man alltid ha "förning" med sig. Det var risgröt, kokt i bara mjölk, ett par tre kakor bröd, sockerkaka och systerkaka, och ett krus mjölk. Förningarna togos fram undan för undan på gillesdagarna, ty gillet varade ofta flera dagar, och så behövde inte värdfolket laga någon vidare mat, då ju v.o.e. hade med sig så mycket. Förutom nämnda medfördes, om det bar sig, en kalvstek eller annat kött, så mat saknades inte.

Acc.nr.

1928

Upptecknat av William Richter

Johan Jönsson
Fulltofta,
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.
f. 6/8 1850.

Juli 1928.

På vintern hade de förr "kobbaslädar" och någon hade "kanor". De förra voro stora -c:a 2½ m. långa - och användes till att köra i skogarna med. De hade låga trämedar med "oken" emellan. I medarna voro hål, och däri bands en vidja, som skulle hålla fast skaklarna. Medarna voro av "böke" (bok), vidjorna voro av unga eketelningar, som torkades i ugnen och vredos, så att barken gick av.

I mitten på släden var två stänger (man hade endast sällan "enspannare") och på var sida en skakel, som fasthölls vid selen (bringeselen, som helt var av läder) med "sillaklacken" (en träpinne, som stacks igenom en järnten från selen).

Längst ut på okena fanns hål, där man satte långa stakar, så att man kunde lässa på långa klumpar och sådant.

1928

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
Upptecknat av William Richter

3

Acc.nr.

Johan Jönsson,
Fulltofta,
Fågeltofta sn.
Albo hd.
Skåne.
f. d. 6/8 1850

Juli 1928.

Här vid Kronovall har de de sista trettio åren haft midsommarstången klädd på samma sätt. Ett stycke från toppen på en ganska hög stång spikades en tvärslå som ett kors och så kläddes stången med grönt och blommor av allehanda slag, vad man kunde få fatt på, pioner, prästkragar och vilda blommor. I var ända på tvärstången hängdes en krans av blommor och grönt. I toppen hängdes en vimpel eller flagga.

1928

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

4.

Acc.nr.

Johan Jönsson

Fågeltofta. *Sm,*

Albo hd. Skåne.

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

Jag vet många, som ridits av maran, och däribland var en som hette Nils, som tjänade på samma ställe som jag. Han reds nästan varje natt av maran och for gräsligt illa därav. Kallade man den som pinades av maran vid namn, så hade hon ingen makt över honom och måste lämna honom. Många gånger ropade jag på Nils och då blev han henne kvitt. Ville man se, vem som var mara, så skulle man i samma ögonblick, som hon lämnade en ropa något efter henne och säga en plats, där hon skulle visa sig, så blev hon tvungen att komma dit och då i sin rätta skepnad.

Jag har en gång sett en varulv en månljus kväll vid Bärtofta. Han var svart och hade bara tre ben.

Utanför Kronovall vid "Storevång" ligger en backe, som kallas "Marstensbacken" och högst uppe på denna ligger en stor flat sten, och där påstås maran hålla till.

1928

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

Acc.nr.

Johan Jönsson

Fågeltofta.

f. 1850 i Eljaröd.

Albo hd. Skåne.

Bäckhästen gick vid Bärtofta, där jag tjänade. Han var vit där han stod i bäcken och liknade en riktig häst. Jag låg i stallen och hade lyktan tänd. Rätt vad det var, så fick jag höra något ute i stallen och undrade vad det kunde vara för en krake, som gick fram och tillbaka och skramlade med grimskäftet och skvalpade i vattnet. Jag gick ut med lyktan och tittade efter, men då bäckhästen redan försvunnen, och jag hörde hur han skumpade iväg neråt bäcken.

1928

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

66

Acc.nr.

Johan Jönsson

Fågeltofta sn.

Albo hd. SKÅNE.

f. d. 6/8 1850.

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

Min dotter såg en gång en "älva", det var ute vid Bärtofta. Hon var lång som den längste karl och hade snurrat vit tyll runt omkring hela kroppen. Hon stod ute på en sten i ån och vinkade åt henne, men då blev hon rädd och sprang sin väg. Det var vid tiotiden på kvällen på efterhästen och var ganska mörkt. På den stenen hade min dotten flera gånger lekt som barn, men aldrig hade hon sett något liknande där varken förr eller senare.

Acc. nr.

1928

Nils Lasson

Fågeltofta sn.

Juli 1928.

Ålbo hd. Skåne.

En bekant till mig köpte en gång en möbel, och i ett "fördolningsrum" fann han en "svartkonstbok", men sen blev det spökerier i alla krokar. Då han flyttade, spelade och "jäcklades" det i flyttelasset, och när han tittade i boken, låg där svarta, rälia figurer, och det var säkert "den Ondes" redskap och bådade inte något gott.

Här va' en härute, "Åsumspågen", som kanhända hade "boken". De sökte honom mycket, för kan "kunde". Han botade många, men det varade inte länge med sådan hjälp. Det var två, som skulle skjuta honom, men de fingo stå där tre dar och tre nätter och kunde inte göra honom något ont. En gång kom länsmanen och skulle ta' honom. Se satte sig upp i vagnen, men hästarna gingo inte, så han kunde mycket. Länsmanen fick lämna honom i fred. Nu är han död, men han skulle haft en svår död, och de sköt honom ur sängen, för att det om möjligt skulle hjälpa honom.

Acc.nr.

1928

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
Upptecknat av William Richter

Nils Lasson

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Juli 1928.

Det var en gång en jätte, som skulle bygga en kyrka åt en präst. Som belöning därför skulle han ha prästens hjärteblod, om denne inte kunde gissa hans namn. När kyrkan var nästan färdig, blev prästen mycket bekymrad och undrade, om inte någon räddning fanns för honom. Då mötte han en gammal käring, och så kom de i snack tillhoppa. "Du skall gå upp på Romeleklint och lägga dig ner och lägga örat väl till, så får du höra jättefrun vagga sin son, och så får du höra jättens namn", sade käringen. Han begav sig dit och fick höra, hur jättefrun sjöng: i kväll kommer jätten Finn.... (mer kommer jag inte ihåg). Prästen blev glad och skyndade till domkyrkan, just då jätten höll på att passa in den näst sista stenen och ropade till honom: "Jätten Finn, sätt den stenen bättre in." - Jätten blev då mycket ond och gjorde inte kyrkan färdig, och det har den visst inte blivit sedan heller.

1928

Upptecknat av William Richter

Acc.nr.

Jöns Jönsson

Fågeltofta sn.

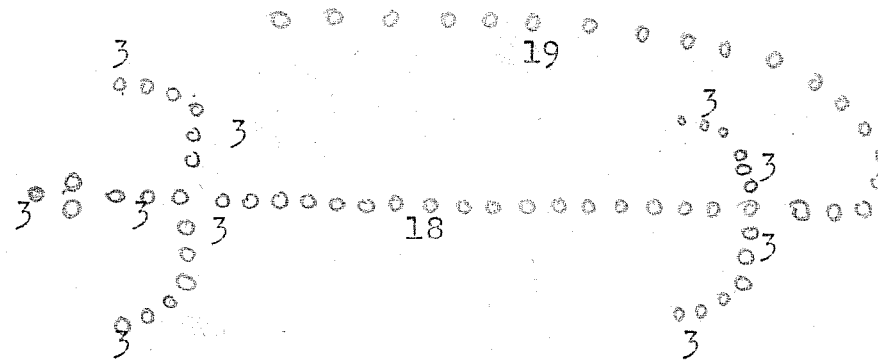
f. 1856 i Smedstorp.

Albo hd. Skåne.

Juni 1928.

Antingen skulle man gissa: Udda eller para? eller Gissa nötter.
på annat sätt. Ett roligt sätt var att "gissa mickel".
En person lade upp 3 nötter till huvud, 3 till hals, 3
till vart framben, 3 till var tass, 18 till rygg, 3 till
varje bakben, 3 till var tass samt slutligen 19 till svans,
och dessa sistnämnda skulle ligga i en runda omkring de
övriga. Den som skulle gissa mickeln fick ej se på de upp-
lagda nötterna och tillfrågades: "Vad är det?"- "Huvudet",
skulle han svära så många gånger, som det fanns nötter där
(alltså 3 gånger).-Så pekade man undan för undan på hals,
framben, rygg o.s.v. och frågade detsamma. Svarade man då
inte rätt, så förlorade man grisen, och det hände ofta, att

man gissade t.ex. "svansen" ända upp till 30 gånger,
trots, att där bara fanns 19.

Vi gömde också en nöt under en finger och sade:
"Min so traskar (lunkar) i skogen." - "Min so traskar efter".
-"I vilken (hocken) trädunge då? " - Den finger, som man
gissat på, rätas ut, och finns då en nöt därunder, får gis-
saren behålla nöten, annars får han lägga dit en.

1928

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

// 11

Acc.nr.

Upptecknat av William Richter

Jöns Jönsson

Bondrum,

Juni 1928.

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

I "Slårtebergabacken" (strax intill där Per Knutsson bor) skall en skatt vara nergrävd. Ett par gubbar från byn tänkte en gång söka gräva upp den. De hade just fått syn på en stor kittel, i vilken skatten skulle finnas, och skulle taga tag i äronen för att taga upp den, då de tyckte, att hela byn stod i lågor. Ingen fick under grävningen säga något, men nu var det omöjligt att tiga. En av gubbarna bröt tystnaden, och med det samma försvann kitteln med skatten, och troligen har ingen fått tag på den sedan, ty man tror, att den flyttades till en annan kulle efter det första misslyckade försöket att få tag på den.